

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Första kammaren.

Nr 35.

Tisdagen den 20 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande månad.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att baron *Israel Lagerfelt*, Lagerlunda, lider av en infektion med temperaturstegring (40°), sannolikt utgående från tarmen, vilket torde hindra honom under några dagar besöka kammarens sammanträden, varder härmed på heder och samvete intygat.

Linköping den 19 maj 1930.

Ernst Ståhlberg,

leg. läk.

Häradshövding *Hjalmar von Sydow* lider av sjukdom i vänstra knäleden och är på grund härav tills vidare hindrad att delta i riksdagsarbetet.

Stockholm den 17 maj 1930.

O. T. Hult,

med. d.r.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 261, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m.;

nr 262, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.; samt

nr 263, i anledning av väckt motion om rätt för eldaren vid Stockholms hospital Frans Martin Svensson att för placering i löneklass tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 161—168.

Vid föredragning av sammansatta stats- och bankoutskottets memorial nr 5. angående ersättning åt utskottets sekreterare m. m., bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran sammansatta stats- och jordbruksutskottets utlåtanden nr 3 och 4, bevillningsutskottets betänkanden nr 29—32, bankoutskottets utlåtanden nr 47 och 48, första lagutskottets utlåtande nr 27, andra lagutskottets utlåtanden nr 34 och 35, jordbruksutskottets utlåtanden nr 78—82, första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 8 och 9 samt kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 9 och 10.

Lagförslag om beräkning av lagstadgad tid. Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om beräkning av lagstadgad tid.

Genom en den 21 mars 1930 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 216, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om beräkning av lagstadgad tid.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Då enligt lag eller särskild författning tid skall räknas efter vecka, månad eller år, varde den dag för slutdag ansedd, som genom sitt namn i veckan eller sitt tal i månaden motsvarar den, från vilken tidräkningen börjas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, varde den månadens sista dag ansedd för slutdag.

2 §.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas, på söndag eller annan allmän helgdag, må åtgärden företagas å nästa söckendag.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1930.

Genom denna lag upphävas punkt 42 i förklaringen den 23 mars 1807 över allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum och vad i vissa ämnen, som därmed äga gemenskap, blivit tid efter annan särskilt förordnat, lagen den 28 maj 1897 (nr 51) om beräkning i vissa fall av tid, som avses i förordningen angående patent och i lagen om skydd för varumärken, lagen den 10 juli 1899 (nr 59 s. 7) om beräkning i vissa fall av tid, som avses i lagen om skydd för vissa mönster och modeller, lagen den 14 juni 1901 (nr 38 s. 47) om beräknande av fatalietid i visst fall, så ock vad i övrigt finnes i lag eller författning stridande mot denna lags bestämmelser.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade avgivits av, utom annan,

1) herr *Akerman*, som på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med förmälan att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag om beräkning av lagstadgad tid.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)*

Häri genom förordnas som följer:

Då enligt lag eller särskild författning tid skall räknas efter vecka, månad eller år, varde den dag för slutdag ansedd, som genom sitt namn i veckan eller sitt tal i månaden motsvarar den, från vilken tidsräkningen börjas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, varde den månadens sista dag ansedd för slutdag.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1930.

Genom denna lag upphävas punkt 42 i förklaringen den 23 mars 1807 över allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum och vad i vissa ämnen, som därmed äga gemenskap, blivit tid efter annan särskilt förordnat, lagen den 28 maj 1897 (nr 51) om beräkning i vissa fall av tid, som avses i förordningen angående patent och i lagen om skydd för varumärken, lagen den 10 juli 1899 (nr 59 s. 7) om beräkning i vissa fall av tid, som avses i lagen om skydd för vissa mönster och modeller, så ock vad i övrigt finnes i lag eller författning stridande mot denna lags bestämmelser.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

2) greve *Spens* och herr *Björkman*, vilka förenat sig om följande yttrande:

»Som vi i huvudsakliga delar omfatta de synpunkter med avseende å förslaget 2 §, varåt herr Åkerman i sin reservation givit uttryck, instämma vi i den hemställan, vari herr Åkermans reservation utmynnar.»

3) herr *Larson* i Lerda och herr *Fehr*, vilka anförde:

»Förslagets 2 § är av beskaffenhet att kunna inverka på tillämpningen av en mångfald olika lagrum icke blott av processrättslig utan även av civil-, stats-, administrativ- och straffrättslig art. I propositionen lämnas icke tillfredsställande utredning angående dessa verkningar. Det har icke varit möjligt att inom utskottet åstadkomma en sådan utredning, att konsekvenserna av det föreslagna stadgandet kunnat med trygghet överblickas eller faran för sakliga eller formella inadvartenser avlägsnas.

På grund härav instämma vi i herr Åkermans hemställan.»

Herr Åkerman: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av mig avgivna reservationen.

Herrarna finna, att det här är tre meningar, som tävla om herrarnas ynnest. En av dessa är utskottsmajoritetens, vars hemställan går ut på bifall till propositionen, således till båda paragraferna i det framlagda lagförslaget. En annan mening, som omfattas av två utskottsledamöter från andra kammaren, går ut på att hela lagen bör avslås. Slutligen finnes en tredje mening, som representeras av fem ledamöter i utskottet, bland dem undertecknad. Vi äro beredda att godkänna 1 §, men däremot kunna vi icke godtaga 2 §.

Det är ju att beklaga, att ett ärende av så pass juridisk art som detta skall komma före vid en tid, när herrarna kanske äro trötta efter att ha suttit i utskott hela dagen. Jag nödgas emellertid en liten smula taga herrarnas uppmärksamhet i anspråk med, som herrarna kanske tycka, så tråkiga juridiska frågor, men jag lovar att försöka göra det så kort och så smärtfritt som möjligt.

Herrarna se ju på namnet, »lag om beräkning av lagstadgad tid», vad det är fråga om. Det finnes som bekant en mängd ställen i lagen, där vissa tider utsätts för den och den åtgärden. Då man i äldre tider hade att göra med en sådan tidsberäkning som t. ex. ett visst antal månader, var det ingen tve-

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*

(Forts.)

kan, utan man räknade efter kalendern. Tre månader från den 1 januari blev alltså den 1 april, tre månader från den 1 april blev den 1 juli o. s. v. Men så utfärdades år 1807 en kungl. förklaring i detta stycke, där det proklamerades, att när det gällde fatalier, skulle varje månad räknas till trettio dagar, så att tre månader blevo nittio dagar.

Denna förklaring har vållat mycken förvirring, och det har flera gånger varit ifrågasatt att få en ändring till stånd, så att kalenderberäkning överallt bleve genomförd. Denna fråga har i viss mån blivit akut genom vad som inträffade under behandlingen av testamentslagen i år. Det framlagda lagförslaget och den lag, som på grundval därav antogs, förkortade tiden för klander av testamente från ett år till sex månader. Då man var angelägen om att det skulle bliva samma tidsberäkning i testamentslagen som i giftermålsbalken, där kalenderberäkning redan är fastställd genom ett klart lagrum, som intagits i själva giftermålsbalken, förklarade justitieministern — och jag för min del finner det mycket riktigt — att man icke behövde vara orolig för den saken, ty det skulle han ordna under denna riksdag genom en särskild lag angående allmän beräkning efter kalendermånad. Det är detta löfte, som justitieministern nu har infriat, och för min del tycker jag, att även om det kan vara någon liten hake med 1 §, är den icke av sådan betydelse, att jag vill fästa mig därvid. Då det är önskvärt, att denna fråga nu ordnas, vill jag gärna godtaga 1 §.

Men det är vid 2 §, som jag däremot måste opponera mig. Nu skola herrarna vara vänliga och ägna litet uppmärksamhet åt det historiska förloppet vid denna paragrafs tillkomst. Här är det mycket, som det är av vikt att lägga märke till. Då justitieministern, vilket ju var riktigt, tog upp den lagfråga, som behandlas i 1 §, ansåg han, att det var skäl att på samma gång ordna en helt annan sak. Den gäller för all del också en viss beräkning av tid, varför det mycket väl kan förklaras, att han önskade klarera även detta samtidigt med 1 §. Vad det i 2 § gäller, är den s. k. söndagsregeln. Herrarna finna, att det är något helt annat än vad man talar om i 1 §, där det beskrives hur man skall räkna tidsfrister, nämligen efter kalender. Söndagsregeln är ju en gammal historia, som man känner igen redan från den ursprungliga 1734 års lag. Det kunde nämligen inträffa, att en i lagen stadgad fatalietid utgick på en söndag, då domstolen icke var i funktion, och i ett sådant fall ville man naturligt nog skänka vederbörande tillbaka den dag, som han sålunda förlorade, genom att man lät honom komma på måndagen i stället. Denna regel gällde alltså rena processfatalier och hade praktiserats länge. År 1901 blevo vissa lagrum i rättegångsbalken ändrade och däribland just det, vari den nämnda söndagsregeln ingick. Då tyckte man det var lämpligare att införa denna i en särskild lag, den s. k. 1901 års lag, som antagligen under den kommande diskussionen flera gånger blir återopad och som det därför kan vara skäl att hålla i minnet. Då var det heller icke fråga om annat än en processuell söndagsregel. Om fatalietiden utgick på en söndag, fick klaganden alltså igen den förlorade dagen genom att han fick komma på måndagen. Nu i årets proposition blev i justitiedepartementet denna 1901 års lag inarbetad i den förut omtalade 1 § som ett sista moment, varefter ärendet gick på remiss. Jag vill tillägga, att 1901 års lag blev någon smula utvidgad, så att det inte blott gällde domstolsfatalier utan även fatalier inför andra myndigheter, men i varje fall var det endast rent processuella fatalietider.

I detta skick gick ärendet ut på remiss till en mängd myndigheter. Man har antagligen varit angelägen om att höra alla, som hade något med fatalietider att göra — det blev ett mycket stort antal eller tillsammans 123 stycken — men jag tillåter mig i reservationen uttala min förvåning över att man försummat att i ett sådant ärende höra föreningar som Sveriges häradshövdingar,

Sveriges advokatsamfund och Sveriges stadsdomare liksom även representanter för köpmanna- och bankvärlden, vilka jag för min del ansett det vara i sin ordning att höra. När nu emellertid dessa många yttranden avgåvos över lagförslaget, kom intresset hos vederbörande helt naturligt att knyta sig till 1 §. d. v. s. den s. k. månadsberäkningen. Det var vad som sysselsatte alla och som intresserade alla. Den lilla påhängda 1901 års lag, som ju inte innebar någon egentlig nyhet i förhållande till vad som förut var gällande, var det egentligen ingen som brydde sig om. De enda, som ägnade den någon uppmärksamhet, voro, såvitt jag kan finna av propositionen, kammarrätten och ytterligare en myndighet. Kammarrättens intresse beträffande söndagsregeln knöt sig emellertid till dennas inverkan på preskriptionstider. Jag skall icke trötta herrarna med att gå in på detta, men jag vill ha nämnt, att så var förhållandet.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)*

Men så var det en befallningshavande, nämligen i Älvsborgs län, som framkastade den tanken, att man borde utvidga söndagsregeln till att omfatta alla de fall, då tiden för en i lag eller särskild författning påbjuden åtgärds vidtagande utgår på en söndag. Såvitt jag kan se, föreslogs detta endast av Konungens befallningshavande i Älvsborgs län, och på detta initiativ uppbyggdes sedan 2 §, såsom den nu lyder. Men jag vågar påstå, att denna 2 § med den oerhörda utvidgning, som regeln nu har fått, är någonting helt annat än den bestämmelse, som i form av ett stycke i 1 § var utremitterad till alla de 123 myndigheterna. Lagrådet är således den enda myndighet, som är hörd över denna enligt min mening fullkomligt nya paragraf. Nu brukar annars lagrådet, när det gäller att godkänna en så pass anmärkningsvärd nyhet som denna, alltid kosta på sig åtminstone några korta uttalanden om dess innebörd. Men det är ganska egendomligt, att lagrådet icke spiller ett ord på denna oerhörd viktiga bestämmelse, utan det talar endast litet om en detalj beträffande 1 §, som jag nu icke skall trötta herrarna med; om det icke blir någon debatt om 1 §. är det ju alldeles onödigt att ytterligare fresta de förut hårt prövade hjärnorna här i kammaren med att tala om den. Lagrådet sysselsatte sig, som sagt, med 1 §. och så heter det: »I övrigt ingen erinran.» Så kort har det hela blivit avfärdat. Jag vill anmärka, att lagrådet har gått i justitieministerns fotspår, då det yttrat sig så kort, ty när han bestämde sig för införandet av den nya 2 §, hade han icke någon annan motivering därför än: »I anslutning till vad vissa myndigheter uttalat.» Dessa myndigheter äro, såvitt jag kan se, inga andra än kammarrätten — och där kan jag för resten sätta ett frågetecken, ty kammarrätten talade bara om en bråkdel av vad det nu gäller — och Konungens befallningshavande i Älvsborg län. I varje fall har icke lagrådet på något sätt uttalat sig positivt eller vägledande beträffande denna ytterst betydelsefulla utvidgning av 2 §.

Som herrarna förstå, kommer vid införandet av en allmän söndagsregel en mängd lagrum i den gällande rätten att därigenom röna inverkan. Nästan vart man ser, finner man ju någon bestämmelse om att den och den åtgärden skall vidtagas inom den och den tiden. Utgår då tiden på en söndag, så skall, om det föreliggande lagförslaget bifalles, åtgärden få vidtagas på måndagen. Men i den proposition, som avlämnats till riksdagen, finnes icke ett ord om vilka lagrum i gällande rätt, som härigenom bliva ändrade. Det är naturligtvis icke alls min mening, att man inom justitiedepartementet bort göra en katalog över dessa 1.003 lagrum eller hur många det kan vara. Något sådant hade det varit orimligt att begära, men jag anser, att man alldeles ofrånkomligt borde hava lagt de viktigaste av dem under lagrådets ögon. Så har emellertid icke skett.

När nu propositionen kom till utskottet, blev man ju där, åtminstone på den sida, som jag tillhörde, genast bekymrad över att det icke fanns någon

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*

(Forts.)

utredning härom. Vi ha, så gott vi ha kunnat, letat oss fram i lagen, men det är inte på det sättet utredningar skola göras. Våra undersökningar framträda utan pretention på att vara i minsta mån uttömmande. Men redan vid en flyktig blick på lagen möter man en del lagrum av sådan beskaffenhet, att man baxnar över att söndagsregeln är avsedd att införas för dem. Jag skall taga ett exempel att börja med; det blir väl flera sedan.

Vi ha den viktiga 68 § köplagen. Det kommer icke i fråga, att vi här skola närmare fördjupa oss i den, men jag vill påpeka, att paragrafen består av två stycken. Paragrafen handlar om tiden för fullgörande av köp, och i det ena stycket gäller söndagsregeln men icke i det andra. Den inter-skandinaviska kommittén har med avsikt skrivit lagen så, att för visst slags gods, nämligen värdepapper, söndagsregeln skall gälla, men icke eljest. Om nu den generella söndagsregeln införes, kommer enligt min mening denna 68 § köplagen att bli ändrad. Jag har väl reda på att det i detta fall finnes andra meningar än min. Sålunda anser man, att paragrafen endast ger en tolkningsregel och därför icke skulle ändras genom den generella söndagsregeln införande. Man menar alltså på den sidan, att när lagen säger: »Då och då skall godset betalas», har lagen i detta sammanhang uttalat, att parterna menat, att godset skall betalas då, men icke givit något påbud. Jag förmodar, att de herrarna resonera på ett sådant sätt, men jag tror icke, att deras resonemang håller streck. Det förefaller mig också, som om medlemmarna av utskottsmajoriteten icke äro så säkra på sin sak. Om herrarna läsa utskottets motivering, se ni, hur man säger, att 68 § köplagen »torde» falla utanför ramen för denna lagstiftning. Säkrare äro de inte.

Det får vara hur som helst med detta. Antingen har den ena rätt eller också den andra; jag lämnar det åsido. Det är dock ett faktum, att det finnes jurister på båda hållen, alltså med olika uppfattning om huru denna ytterst viktiga paragraf i köplagen influeras av det föreliggande förslaget eller icke. Jag vill naturligtvis icke uppträda med några anspråk, men då jag kan ha den meningen, att så är fallet, kan den väl icke vara mera felaktig än att en mängd normalt begåvade jurister antagligen också ha samma uppfattning, och det kommer här att uppstå en förvirring. Det är antagligt, att en mängd köpmän leva i den föreställningen, att min mening är den riktiga, medan andra kunna vara av annan åsikt. Man har kastat in en brandfackla på ett så känsligt område som köplagen, om man går fram på detta sätt utan någon närmare undersökning och utan att de personer och korporationer, som äro inne i de praktiska förhållandena, ha blivit hörda. Jag tycker inte, att det går an.

När man nu vidare besinnar, att ingen människa har begärt denna 2 § och att det icke alls förhåller sig på samma sätt med den som med den första paragrafen, som verkligen behöves, kan jag icke förstå, varför justitieministern har gjort sig den mödan att taga med detta ytterst svåra problem i det föreliggande lagförslaget, som han annars med visshet hade kunnat bärga i hamn. Nu hoppas jag, att han får 1 § i hamn, så att icke den reservation skall segra, som vill slå ihjäl alltsammans, därför att icke 2 § håller. Men i alla fall är det alldeles onödiga bekymmer, som justitieministern berett både sig själv och oss. Det hade varit alldeles tillräckligt med 1 §, vilken reglerar vad som nu är brådskande och angeläget att få ordnat, nämligen kalenderberäkningen, men inte hade han behövt föra oss in på denna söndagsregel.

Jag yppar ingen hemlighet, om jag säger, att det i utskottet hela tiden gått till på så sätt, att när man under diskussionen pekat på en lagparagraf, beträffande vilken man funnit söndagsregeln olämplig, har man fått till svar antingen: »Här inверkar inte 2 §», eller också: »Det är bara bra att här få söndagsregeln.»

Anmärkningsvärt med 2 § i det föreliggande lagförslaget är, att den icke blott träffar de framåträknade maximifristerna utan även berör de tillbakaräknade minimifristerna. Därvid är emellertid att märka, att minimifristerna icke äro införda i den persons intresse, som skall vidtaga den åtgärd, varom det är fråga i lagen, utan i motpartens intresse. Ett typiskt exempel är stämningstiden. När man skrev rättegångsbalken, ansåg man, att den person, som blev stämd, kunde göra anspråk på några dagars betänketid för att överväga, vad han skulle svara inför domstolen och för att hinna inställa sig. Därför infördes en stämningstid, som växlar efter olika förhållanden, huvudsakligen efter svarandens bostad. Lagen tager hänsyn till avståndet från hans mantalsskrivningsort till den plats, där domstolen är. Den kortaste stämningstiden förekommer, när svaranden bor i stad, där rätten sammanträder: det är åtta dagar. Den söndagsregel, som upptagits i propositionen, gäller som sagt även för de tillbakaräknade minimifristerna. När en svarande skall attackeras med en stämning, kan alltså motparten, ifall den åttonde dagen skulle infalla på en söndag, delgiva honom stämningen på måndagen i stället. Därigenom har tiden för svaranden förkortats med en dag. Man kan ju säga, att han inte behöver så lång tid och att han kunde reda sig med endast två eller tre dagar. Det är ju möjligt, men jag kan inte finna det riktigt att ändra rättegångsbalken genom att införa en lag av detta slag.

Det finns en annan bestämmelse, till sin karaktär helt olika den nyssnämnda, som jag också skall nämna. Den ha kanske herrarna i minnet, ty det är inte så länge sedan vi behandlade denna fråga i kammaren. Jag avser den lag, som bestämmer, inom vilken tid en häktad person skall inställas inför domstolen. Man har varit mån om att i humanitetens intresse göra den tid, som han får sitta häktad före den första rannsakningen, så kort som möjligt. Därför är det bestämt, att rannsakningen skall äga rum vid lantdomstolarna inom fjorton dagar och vid stadsdomstolarna inom åtta dagar. Han får inte hållas häktad längre, innan han blir ställd inför sina domare. Men vad blir här följden av söndagsregeln? Jo, att rannsakningen kan utsättas en dag senare än som nu får ske. Man svarar, att detta icke kommer att inträffa, men man kan icke garantera det. Herrarna förstå väl, att jag inte vill tänka illa om mina kolleger, men om en domhavande på landsbygden — särskilt i en ort med långa avstånd och dåliga kommunikationer — begagnar söndagsregeln för att få tillfälle att hålla en rannsakning samtidigt med en annan förrättning, behöver han väl inte alls vara en dålig domare eller en hjärtlös människa för att handla på det sättet. I ett sådant fall får alltså den häktade vänta en dag längre på rannsakningen.

Nu skall man kanske säga, att det mår han inte illa av; isynnerhet när det är söndagsfriden, som sänker sig över honom, så går det ingen nöd på honom för att han får bli sittande en dag till. Men det var ju inte meningen, att denna väntetid skulle förlängas. Vi ha tvärtom bemödat oss här i riksdagen att förkorta denna tid så mycket som möjligt just därför, att det är en vändpunkt i en häktad persons tillvaro den dag, då han ställes inför sin domare.

Det är ju många andra lagrum, som man kanske här kunde taga upp till behandling, men herrarna bli väl alldeles uttråkade. Jag anser mig dock böra erinra, att det finns en paragraf i hyreslagen, vars innebörd ändras genom söndagsregeln. Denna paragraf är visserligen given i hyresvärdens intresse, men hyresvärdarna äro ju också folk, som kunna ha pretention på att lagstiftningen lägges på ett sådant sätt, att de icke drabbas annat än då det är meningen att träffa dem, vilket inte här tycks vara förhållandet. Denna paragraf blir som sagt ändrad: den frist, som där stadgas och som är given till hyresvärdens förmån, blir förkortad med en dag.

Det blir vidare alldeles odisputabelt en ändring i en annan interskandinavisk

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*
(Forts.)

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.

(Forts.)

lag, nämligen lagen om avbetalningsköp. Där kommer naturligtvis samma invändning att göras från många, som säga: »Den man, som är skyddad genom detta stadgande i lagen om avbetalningsköp, ha vi ingen sympati för. Han må gärna mista denna dag.» Ja, för all del, men detta var ju inte avsett. Jag tycker inte, att det går an att lagstifta så, att man genom en generell söndagsregel ändrar interskandinaviska lagar, som äro tillkomna efter mogen besinning och övervägande mellan de skandinaviska länderna. Jag tycker, att detta fullkomligt strider mot hela den lagstiftningsmetod, som jag för min del anser vara lämplig.

När man nu besinnar allt detta och vidare tänker på att intet av våra grannländer har inlåtit sig på en sådan lagstiftning som den här föreslagna — varken Norge, Danmark eller Finland har en så vidsträckt söndagsregel, medan däremot Tyskland har det — kan jag inte förstå, varför det skall vara så rasande bråttom att antaga denna lag. Jag vill tillägga, att Finlands lag är tillkommen just i år, och man har inte där tagit upp någon så vidsträckt bestämmelse. När nu därtill kommer att, såsom jag vågar påstå, ingen annan myndighet än lagrådet har hörts över den betydelsefulla lagändring, som nu här föreslås, och att lagrådet icke har gjort något positivt uttalande, som det annars brukar göra — lagrådet brukar ju tala om skälen för och emot — samt att lagrådet icke har i det remitterade förslaget haft för sig upplagda alla de viktigaste lagrummen, som nu skulle komma att ändras till sin innebörd, så kan jag inte annat än avråda kammaren från att här — jag vågar säga rent av i blindo — stifta en lag av den beskaffenhet, som här föreslås, och jag yrkar därför avslag på 2 §.

Herr statsrådet **Bissmark**: Herr talman! Utskottets ärade ordförande har först redogjort för detta ärendes historia, som han kallade det, och jag kan ju vitsorda, att det i stort sett har gått till på det sättet, att man ursprungligen remitterade ut ett förslag, som, såvitt angår 2 §, var av mindre omfattning än det nu föreliggande förslaget, samt att denna paragrafs omfång betydligt vidgades efter det yttrandena inkommit. Jag får emellertid för min del säga, att jag inte delar den ärade utskottsordförandens mening, att här föreligger en oerhört viktig bestämmelse. Jag fattar detta mera såsom en bestämmelse, vilken är påkallad av en klok omsorg om reda och klarhet i gällande lagstiftning, och de konsekvenser, som följa av en lagändring på denna punkt, äro icke på något sätt av oroande beskaffenhet. Även om jag hade haft någon tvekan, då lagförslaget remitterades till lagrådet, kände jag mig ganska lugn för att inte några äventyrligheter här kunde befaras, sedan ärendet hade passerat lagrådet och föredraganden hade fått en särskild anvisning om att för lagrådet tydligt peka på speciellt de korta fristerna. Ännu lugnare får jag säga, att jag känner mig, sedan ärendet passerat lagutskottet och jag hört reservanternas åsikter. Jag tror, att de skäl, som äro anförda av utskottets ärade ordförande, äro tämligen betydelselösa.

Den i 2 § intagna söndagsregeln innebär ju, att då i lag är föreskrivet, att man skall vidtaga en åtgärd sist å en viss dag och denna infaller på sön- eller helgdag, kan man uppskjuta den till nästa söckendag. För myndigheternas vidkommande betyder detta, att de inte behöva undersöka, huruvida den post, som ligger på deras bord på måndagsmorgonen, har kommit på söndagen eller på måndagen, utan de behandla allting, som om det hade kommit på måndagen. Likaså taga de på måndagen emot handlingar, som enligt lagens bestämmelser skulle ha ingivits på söndagen. Detta är naturligtvis en förenkling av arbetet, som är i högsta grad önskvärd och som inte föranleder några olägenheter. Denna söndagsregel förekommer, såsom här har påpekats, i en mängd författningar. I andra författningar däremot förekommer den inte, och detta

trots att författningarna äro av precis enahanda innebörd. I fråga om vissa tjänster stadgas t. ex., att de skola sökas inom 30 dagar från visst datum; i fråga om andra stadgas, att de skola sökas senast å viss dag från ett datum, dock att om denna dag infaller på sön- eller helgdag, tjänsten kan sökas sist påföljande söckendag. Författningar av precis samma innebörd innehålla olika bestämmelser. Det finns mängder av sådana författningar.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*

(Forts.)

Skulle jag nu särskilt peka på några omständigheter, som ha gjort, att jag ansett det önskvärt att få en allmän söndagsregel genomförd, skulle jag vilja nämna exempelvis våra skattelagar. Enligt taxeringsförfordningen § 36 mom. 1 skall deklaration vara avlämnad senast den 15 februari. Om nu denna dag råkar infalla på en söndag, så frågar sig folk: skall deklarationen senast avgäses på lördagen, eller kan det också ske på måndagen? Juristen svarar härpå, att den skall lämnas senast på söndagen, därför att i samma förfordning finnas vissa andra bestämmelser, där en särskild söndagsregel är uttryckligen angiven. I fråga om tid för fullföljd av talan mot beslut av myndighet eller beskattningsnämnd, står nämligen uttryckligen, att söndagsregeln skall gälla. Allmänheten har mycket svårt att fatta detta, det vet jag av egen erfarenhet. Det kommer en massa deklarationer före söndagen, men det kommer också en massa deklarationer med posten på måndagsmorgonen, och det kommer under måndagen en ständig ström av deklaranter, som inge sina deklarationer. Om man nu har en mycket noggrann taxeringsnämndsordförande, stämplar han på alla dessa deklarationer, att de inkommit på måndagen, och därigenom förlorar vederbörande deklarat sin klagorätt hos kammarrätten och regeringsrätten. Kan man begära, att allmänheten skall förstå detta? Nu finns det naturligtvis många taxeringsnämndsordförande, som ha det goda förståndet, att de se genom fingrarna med lagens bestämmelser och helt enkelt låtsas om ingenting, åtminstone beträffande de deklarationer, som inkommit med posten. Men det finns också andra, som äro så samvetsgranna, att de sitta och sortera upp deklarationerna och se efter, när de äro avstämplade på postkontoren.

Detsamma är förhållandet med mönstringsskyldigheten. Mönstringsanmälan skall ingivas före en viss dag. De som komma efteråt få böta den s. k. mönstringsfemman. Infaller nu sista mönstringsdagen på en söndag, ligger det en massa brev på mönstringsförrättarens bord på måndagen. Jag vet speciellt, emedan jag har förhört mig om saken, att även där företages en granskning av vilka brev som kunna ha kommit på söndagen och vilka som kommit på måndagen. Kommer någon personligen och avlämnar sin mönstringsanmälan på måndagen, anses han ha kommit för sent och får böta sin femma.

Detta är nu två författningar, som beröra den stora allmänheten, och därför omnämner jag dem här, men det finns en mängd författningar, där samma oklarhet råder, även om saken på grund av förständig tillämpning från vederbörande tjänstemäns sida inte alltför ofta leder till uppenbara trakasserier eller obehag för allmänheten. Ur rättssäkerhetens synpunkt har jag emellertid ansett, att det vore av högsta vikt, att man på detta område skapade klarhet och reda, och det sker genom att man fastslår söndagsregeln. Man säger alltså, att en person, som enligt lag eller författning skall ha att vidtaga en viss åtgärd, icke behöver göra detta på sön- eller helgdag, om detta är den sista dagen, utan får vänta till följande dag.

Vi ha naturligtvis inom justitiedepartementet undersökt, huruvida detta leder till några betänkligheter. Jag får för min del säga, att jag icke har kunnat finna, att de exempel, som ha anförts av utskottet eller som eljest hava kommit fram under ärendets beredning, hava varit av den beskaffenhet, att de måste avskräcka från att fullfölja tanken på att ge en gemensam söndagsregel. Jag trodde, att man skulle kunna med ett Alexanderhugg lösa denna gordiska knut — det gäller många hundratals lagrum, där det finns en sådan här tidsbestäm-

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*

(Forts.)

melse, beträffande vilken en viss oklarhet föreligger. Särskild anledning att taga upp frågan hade jag däri, att från kammarrättens sida med styrka påpekades, att de nuvarande bestämmelserna och även de bestämmelser, som voro föreslagna i det första utkastet, icke voro tillräckliga för att skapa klarhet och reda. Jag skall anföra vad kammarrätten säger. Kammarrätten hänvisar till några prejudikat, av vilka framgår, att 1901 års lag ansetts analogiskt tillämplig i de fall, som avses i 61 § fattigvårdslagen, som stadgar, att om fattigvårdsstyrelse vill erhålla gottgörelse av staten för fattigvård, skall ansökan göras hos Konungens befallningshavande för varje år inom februari månad året efter det då fattigvården av fattigvårdssamhället utgivits. I ett fall, när den sista februari var en söndag, ansågs enligt prejudikat framställningen vara rätteligen gjord, när den inkom den 1 mars till Konungens befallningshavande; där ansågs alltså söndagsregeln tillämplig. Men i ett annat fall, då det gällde tillämpningen av 55 § i fattigvårdslagen, d. v. s. då det var fråga om den preskriptionstid om 120 dagar eller tidigare 60 dagar, som gäller i fråga om ersättningskrav mellan fattigvårdssamhällen, ansågs söndagsregeln icke tillämplig.

Man frågar sig verkligen nu: kan man begära av folk ute i bygderna, att de skola förstå sig på dylika juridiska distinktioner, att när tiden utgår en viss fix dag, så gäller söndagsregeln, men när tiden utgår på en dag, som räknas från en viss annan tidpunkt, så gäller söndagsregeln icke. Måste inte sådant för menige man framstå som juridiskt hårklyveri, och måste det inte vara ett önskemål, att man får en klar, bestämd och generell regel, som säger, att, när en tid, då en åtgärd enligt lag eller författning skall vidtagas, utgår på en söndag eller helgdag, så får åtgärden vidtagas påföljande söckendag.

Ett område, där det har synt mig synnerligen angeläget, att klarhet vinnes om söndagsregeln tillämpning, är det, som avser preskriptionstiderna. Kammarrätten har framhållit önskvärdheten av att ett bestämt besked i detta hänseende ges, och kammarrätten har ansett något hinder icke böra möta mot att låta söndagsregeln få gälla även för dessa tidsbestämningar. Detta synes mig också så mycket hellre böra ske, som i den moderna lagstiftningen de korta preskriptionstiderna ha vunnit användning i en allt ökad utsträckning, och söndagsregeln tillämpning därför kan anses vara så mycket mera påkallad.

Just det som här har angripits, eller att man ger en allmän söndagsregel, synes mig vara den största styrkan i förslaget. Ty det är klart, att skall en söndagsregel ges, bör den inte vara behäftad med allehanda undantag och inskränkningar. Då kommer just fördelen med söndagsregeln att förflyktigas, och allmänheten kommer att i alla fall vara i ovisshet och stå villrådig, då det gäller att avgöra, huruvida den är tillämplig eller icke. Jag vill därför icke bestrida, att det kan vara beklagligt, att man icke nu tagit upp frågan i hela dess vidd och gjort söndagsregeln tillämplig även på avtal. Men uppenbart är, att hade man velat utvidga regeln att gälla jämväl avtal, hade det erfordrats en helt annan vidlyftighet vid avfattningen av förslaget. Då hade man måst göra reservationer för parternas mening. Ty man kan ju inte säga, att i *alla* fall, då det avtalats, att en prestation skall fullgöras inom viss tid, söndagsregeln skall gälla. Om det är bestämt t. ex., att en prestation skall fullgöras senast söndagen den och den dagen, måste naturligtvis denna dag vara avsedd att tillämpas utan någon söndagsregel. Men då således lagen i dess nuvarande skick icke är avsedd att gälla för avtal, kan jag inte dela herr Åkermans mening om att 68 § köplagen skulle falla inom ramen för denna lagstiftning. Det sägs ju i denna paragraf bland annat, att med uttrycket »mitten» av en månad skall förstås dess 11—20:e dag. Det är alltså en tydlig tolkningsregel; om det står i avtalet, att leveransen skall ske i mitten av månaden, skall detta tolkas, som om i avtalet stode, att leveransen skall ske från och med den 11 till

och med den 20 i månaden. Jag blev något förvånad över att man inom utskottet bland jurister hade ställt sig så tveksam på denna punkt, därför att jag för min del hade rådgjort med flera mycket auktoritativa jurister i denna fråga och fått bekräftelse på den uppfattning, som jag hyste, att det här endast skulle vara fråga om en tolkningsregel. I varje fall förmodar jag, att om riksdagen nu tar denna lag och i motiveringen tydligt har sagts ifrån, att lagen är icke avsedd att gälla dylika stadganden, lär det väl icke vara någon större fara för att någon villrådighet på denna punkt skall insmyga sig i den allmänna meningen bland juristerna.

Av samma skäl kan jag naturligtvis inte tillmäta någon större betydelse åt de farhågor, som uttalats för att man skulle avvika från det skandinaviska samarbetets regler genom att skapa en söndagsregel, då den icke alls rör de förhållanden, som beröras av det gemensamma skandinaviska lagstiftningsarbetet.

Lagutskottets ärade ordförande anförde ytterligare en del exempel, där han ansåg söndagsregelns tillämpning vara betänkelig. Vad först beträffar stämningstiden kunna vi väl vara ense om att söndagsregeln icke spelar någon som helst roll i fråga om stämningstiden på landet, som är 14 dagar. Om stämningstiden är 14 eller 13 eller 12 dagar, lär väl icke ha någon som helst betydelse. Däremot säges det nu, att i stad, där stämningstiden är 8 dagar, skulle det vara av stor betydelse, att svaren verkligen får åtminstone dessa 8 dagar, som lagen tillförsäkrar honom. Min uppfattning är nu den, att när det gäller några viktiga mål, bruka advokaterna i regel i eget intresse lämna mycket längre stämningstider än 8 dagar. Då det gäller stämning i viktigare mål, bruka de begära att få målet utsatt först om två eller tre veckor för att ge motparten tid att ingå i huvudsakligt svaromål. Stämningstiden på 8 dagar tillämpas däremot beträffande alla dessa små kravmål, som strömma in och som utgöra huvudprocenten av alla mål, som antingen göras upp eller som erkännas vid första rätttegångstillfället. Kan man nu verkligen påstå, att det innebär någon olägenhet, att denna tid i enstaka undantagsfall något förkortas? Det är vid jul-tid och vid påsk samt en och annan gång, då en helgdag infaller på en måndag. Då förkortas denna stämningstid med en dag eller möjligen i värsta fall med två dagar. Det finns alltid tillräcklig tid för vederbörande att vidtaga sina dispositioner. Han behöver ju oftast inte resa någon annanstans för att förbereda målet. Är det ett sådant mål, där han behöver inhämta råd av en advokat på en annan ort, får han i alla fall begära uppskov för utredning av frågan. Med den erfarenhet jag har tror jag inte, att denna förkortning av stämningstiden i stad, som en och annan gång kan inträffa, har någon som helst betydelse. Jag vill erinra om att t. ex. i alla brottmål, som ofta äro av mycket större betydelse för en person än en vanlig stämning i ett civilt mål, är vederbörande skyldig att svara utan stämningstid.

En fråga, som inte har nämnts men som förut under diskussionen varit på tal, är, huruvida söndagsregeln skulle kunna påverka sådana bestämmelser som föreskriften i ordningsstadgan för rikets städer, att man 24 timmar före början av en offentlig tillställning skall ha gjort anmälan för polismyndigheten, eller andra liknande föreskrifter. Det står t. ex. i utsökningslagen, att underrättelse om förestående utmätning i vissa fall skall delges sist dagen före förrättningen. Dylika bestämmelser påverkas givetvis icke av denna söndagsregel, ty det är ju icke bestämt, att utmätningen eller den offentliga nöjestillställningen, som skall gå av stapeln, skall äga rum på en viss dag, och följaktligen har inte heller lagen sagt, att anmälan skall göras viss dag. I dylika fall får man ju låta bli att börja nöjestillställningen eller förrätta utmätningen, innan anmälan har skett i laga ordning.

Lagutskottets ordförande återopade visserligen icke här 158 § tullstadgan,

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*
(Forts.)

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)

men jag kan dock inte underlåta att omnämna den; den är nämligen behandlad i reservationen. I denna yttrar herr Åkerman, att utredning saknas om de ekonomiska verkningar, som söndagsregeln kan ha på detta stadgande. Föreskriften i fråga avser de s. k. anståndspenningarna. Enligt tullstadgan gäller, att man icke äger utbekomma tullpliktigt gods från tullverket, förrän tullen har erlagts eller deponerats. Varuägaren skall naturligen icke kunna uppskjuta betalningen hur länge som helst. Därför är i 157 § sagt, att betalningen får ej uppskjutas längre än i regel 30 dagar från det att godset mottogs av tullverket. Detta är den s. k. anståndstiden. Men varuägaren får icke under hela denna tid ha godset liggande gratis hos tullverket, utan om betalningen av tullen icke äger rum sist på femtonde dagen före den, då förpliktelsen att betala tullen senast skulle fullgöras, så inträder en skyldighet för honom att för varje dag, varunder uppskov förekommer, betala s. k. anståndspenningar. Detta är 158 §. Nu påpekar reservanten, vilka betänkliga konsekvenser det skulle kunna ha, om man utan utredning antog det här föreliggande förslaget. Lagutskottets ordförande är uppenbarligen av den mening, att söndagsregeln inte gäller på detta område. Enligt från tullverket inhämtade upplysningar tillämpas emellertid där söndagsregeln ex analogia utan stöd i lagen. På den punkten kommer sålunda icke någon förändring att ske. Men det märkvärdiga är ju — och jag menar att detta på det allra kraftigaste bestyrker behovet av en generell regel — att lagutskottets reservanter gå in för den meningen, att bestämmelsen i 158 § skulle kunna tolkas på det sättet, att söndagsregeln inte gäller, men i praxis hava tulltjänstemännen tillämpat densamma. Detta visar, vilken osäkerhet som råder på området. Herr Åkerman bestrider i sin reservation behovet av en generell söndagsregel och anser, att 1901 års lags söndagsregel torde äga analogisk tillämpning beträffande fatalietider jämväl i ärenden hos andra myndigheter än domstolar. Detta är emellertid en sanning med ganska stora modifikation. Visserligen är det sant, att regeringsrätten år 1918 i ett par fall ansett 1901 års lag äga tillämpning på besvär över hyresnämnds beslut. Men man behöver endast se på kammarrättens utlåtande, som finnes avtryckt i propositionen, för att finna, att någon enhetlig praxis inte kommit till stånd. Det är ju tvärtom så, att i en hel del fall, som jag förut har berört, t. ex. i fråga om vissa preskriptionstider enligt fattigvårdslagen, i fråga om deklarationer o. s. v., anses söndagsregeln icke tillämplig, och kammarrätten, som torde hava stor praktisk erfarenhet på detta område, delar inte alls herr Åkermans uppfattning, att något behov av en klar söndagsregel icke skulle föreligga, utan har tvärtom förordat en utvidgning av 1901 års lag.

Jag skall inte längre taga kammarens tid i anspråk. Men innan jag slutar, kan jag inte underlåta att uttala min förvåning över att lagutskottets ordförande har — såsom ägnat att väcka starka betänkligheter mot förslagets antagande — åberopat den omständigheten, att lagrådet lämnat densamma utan anmärkning. Det förefaller mig vara ett mycket starkt stöd för, att kammaren kan godtaga det föreliggande lagförslaget och inte behöver ha någon anledning att anse förslaget vara ett utslag av lättsinne på lagstiftningens område. Jag fick nämligen av herr Åkermans anförande nästan det intrycket, att han menade, att något sådant här skulle föreligga.

Herr Anderson, Erik: Herr talman! Det föredragna lagförslaget förefaller vid ett hastigt påseende ganska obetydligt, och detta på grund av den korta avfattningen. Men vid en mera ingående granskning av detsamma finner man snart, att det har en hel del beröringspunkter i våra lagar. Förslaget har i anledning härav inom utskottet varit föremål för en ingående och noggrann behandling, som resulterat i att majoriteten för sin del godtagit förslaget i enlighet med den kungl. propositionen.

Emellertid har utskottets ärade ordförande jämte flera ledamöter mot den s. k. söndagsregeln anført betänkligheter som utmynna i en hemställan om avslag å § 2. Även om reservanternas anmärkningar i vissa delar äro befogade, böra de dock enligt mitt förmenande ej tillmätas någon avgörande betydelse vid beslutets fattande. De fördelar, som denna lag i sin helhet kommer att medföra för allmänheten, äro av stor betydelse och utgöra en väsentlig förökning av fatalietids beräkning. De principer, som i lagförslaget följts, äro desamma, som för närvarande gälla vid beräkning av förfallodag för växlar och lån, och dessa principer äro av allmänheten väl kända och alltså lätta att följa. För dessa bestämmelser, som gälla för växlar och lån, tillämpas emellertid i sin helhet söndagsregeln. Om nu riksdagen antager första paragrafen men utesluter den andra, som fastslår söndagsregeln, så anser jag, att faran för rättsförlust blir oändligt mycket större än vad den för närvarande är. Om man t. ex. beräknar, att det gäller samma principer som vid växlar och lån, då är det klart, att man, när det är fråga om söndagsregeln, tror sig veta, att även där gälla samma principer. Men då blir följden den, att det ofta kan uppstå felberäkningar med därav föranledda olyckliga följder.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)*

De fall, i vilka betänkligheter med skäl kunna anföras, äro de korta minimifristerna. Här gäller det emellertid åtgärder, som skola inom viss tid företagas av myndigheter och alltså icke av allmänheten. När åtgärder såsom t. ex. bevakning, delgivning eller klander av testamente skola inom viss tid företagas, är lagen tydlig och klar och kan inte ge anledning till feltolkning. Om sedan tiden för stämnings delgivande skulle förkortas med en dag, såsom här har omnämnts, anser jag för min del, att det har ringa eller ingen betydelse. Ty om det skulle anses, att tiden bleve för kort att kunna rusta sig till sitt försvar i en fråga, är det väl den enklaste sak i världen, att vederbörande domstol beviljar uppskov i målet, och då är faran över. Såsom justitieministern nämnde, är det vid delgivning av ett åtalsmål inte någon delgivningstid. Då kan det ju hända, att åtalet saknar skäl men att vederbörande i alla fall får ingå i svaromål på grund av åtalet utan att få någon tid till att bereda sig på.

Jag anser alltså, att lagen i sin helhet — såväl 1 § som 2 § — blir till oändligt stor nytta för den stora allmänheten, enkel och lättöverskådlig som den är, och jag ber för den skull, herr talman, att få yrka, att båda paragraferna antagas i enlighet med utskottets förslag.

Herr statsrådet Bismark: Herr talman! Jag skall endast göra ett litet tillägg till mitt sista yttrande.

Jag nämnde däri något i den andan, att jag icke väntat, att den omständigheten, att lagrådet lämnat förslaget utan erinringar, skulle kunna användas såsom ett skäl för att göra kammaren osäker på, huruvida lagen verkligen var av lämplig beskaffenhet. Jag ber lagutskottets ärade ordförande om ursäkt för att jag lagt ut texten på det sättet. Jag förstår ju, att han inte menade detta. Han menade endast, att den omständigheten, att lagrådet icke avgivit något positivt yttrande i saken på denna punkt, var ägnad att lämna lagutskottet utan ledning. Jag förstår, att han menade så; och jag hoppas, att efter denna min förklaring, att jag inte menade något elakt, lagutskottets ordförande skall ursäkta den lilla förlöpnigen, om vi kunna kalla den så.

Herr Klefbeck: Herr talman! Ehuru jag inte fullt behärskar detta ämne, har jag likväl ansett mig pliktig att säga några ord i frågan. Anledningen härtill är då den, att vi lekmän inom utskottet inte hade den ledning ifrån juristhåll, som vi annars bruka hava. Det förhållandet rädde nämligen vid behandlingen av denna fråga, att juristerna gingo på två olika linjer. Så hade vi t. ex. av första kammarens ledamöter en framstående socialdemokratisk jurist på var-

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.

(Forts.)

dera sidan och från andra kammaren en framstående högerjurist på vardera sidan. Vi lekmän måste därför lita till vårt bondförstånd allena. Det var också vi, som avgjorde frågan i utskottet. På grund härav anser jag mig skyldig att något redogöra för, huru vi resonerat.

Jag hade tänkt göra ett uttalande om de stora praktiska fördelar, som äro förenade med ett antagande av både 1 § och 2 §. Men vad 1 § beträffar, har utskottets ärade ordförande redan gjort en framställning i saken, och vad beträffar 2 §, har herr statsrådet gjort det. Jag skall sålunda inte besvära kammaren med detta. För min del vill jag endast föra i kammarens erinran de stora praktiska fördelar för gemene man av detta lagförslag, som av de föregående talarna påvisats.

När vi lekmän i utskottet skulle börja behandlingen av förslaget, hade vi den känslan att det var så enkelt, praktiskt och bra, att vi utan vidare skulle kunna godtaga det. Men vi fingo snart erfara, att det rakt inte var enkelt. Vår ärade ordförande förberedde oss på, att det skulle bli en orgie i juridik. Och det blev också en sådan orgie — orgie då icke fattat på sätt man vanligen gör, såsom någonting mycket måttligt vederhäftigt, men där passionerna äro så mycket mera våldsamma och obehärskade. Lagutskottet är, såsom kammaren vet, ett mycket fint utskott, där någonting sådant inte är tänkbart. Men det var så mycket mera en orgie genom den väldiga bombardering med lagparagrafer, varför vi utsattes, en bombardering, som blev ny för varje nytt sammanträde. Det blev också en orgie genom alla de många juridiska finesser, i vilka vi inbjödos att försöka intränga.

Jag tror, att det var inför känslan av att det var omöjligt att komma till rätta med allt detta, som ett par ledamöter reserverade sig för avslag på alltsammans och ville ha ett förslag ånyo framlagt ett annat år. Men vi andra förhårdade våra hjärtan, först och främst mot alla paragraferna. Vi fingo t. ex. från departementet en promemoria på 4—5 sidor, av paragrafer, på vilka förslagets båda regler skulle äga tillämpning; och vi fingo sedan oupphörligt nya sådana paragrafer genom ledamöter av utskottet. Men jag kan inte hjälpa, att vi kände oss tvungna att resonera så här: om Kungl. Maj:t föreslår en *regel* för, huru lagstadgad tid skall beräknas, är det väl just meningen, att det skall vara en regel, som skall vara bestämmande för såvitt möjligt alla olika förhållanden. Det är just det kännetecknande för en regel, att så sker. Och långt ifrån, att vi kände oss imponerade av att paragraferna, på vilka detta skulle kunna tillämpas, voro så många, tyckte vi, att det var i sin ordning, att en sådan regel fick ett så vidsträckt tillämpningsområde som möjligt.

Ett par av reservanterna ha gått ännu längre än vi. De vilja, att regeln inte bara skall tillämpas så långt lagförslaget innebär, utan om möjligt även på alla andra i lag och författningar angivna tider, och därför vilja de hava en utredning och ett nytt förslag. Men gentemot detta ansågo vi andra, att ett tillmötesgående av en sådan önskan skulle nödvändiggöra ett oerhört arbete. Vi hörde nyss, att den ärade ordföranden anförde, att regeln väl skulle komma att äga tillämpning i 1,003 paragrafer. Skulle man nu göra en utredning om varje sådan paragraf och kanske lika många till, i vilka det finns någon som helst bestämmelse om lagstadgad tid för att få enhetlighet in i det allra yttersta, måste ju detta vara förenat med ett alldeles oerhört arbete. Vidare tyckte vi, att ett sådant arbete skulle vara onödigt. Ty väl kunde det hända, att vi, om lagförslaget antoges, finge olika tidsbestämmelser i olika lagar. Det skulle t. ex. stå i en lag, att tiden skall räknas i en månad och i en annan i 30 dagar o. s. v. Men dessa olika tidsbestämmelser bliva, om lagförslaget antages, dock klara och tydliga. Jag vill belysa med ett exempel. Antag, att det står, att någonting skall iakttagas sist en månad härefter. Om vi utgå från denna dag, den 20 maj, blir detta efter förslagets antagande den 20 juni. En tydlig och klar

regel! Står det återigen, att åtgärden skall iakttagas inom 30 dagar, får man ju det besväret att räkna till 30 dagar, och det blir i detta fall den 19 juni. Det är visserligen olika bestämmelser, men tydligt i lag angivet, vad meningen är. Som det nu är, äro bestämmelserna fullständigt vilseledande. Är det t. ex. enligt gällande lag fråga om en månad och jag utgår från samma datum, som jag nyss anförde, så finns det ingen icke juridiskt bildad människa i hela Sveriges rike, som icke tror, att den månaden slutar den 20 juni. Men efter den nu gällande lagen utgår tiden den 19 juni. De olikheter, som således finnas kvar efter förslaget antagande, synas mig icke vara så farliga, därför att det i lagtexten tydligt angives, vad som menas.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*
(Forts.)

Men vi lekmän läto inte heller övertyga oss av alla de fina juridiska distinktionerna. Vid nödgades kanske medgiva, att med förslaget formuleringslagtexten icke kunde tillämpas alldeles strikt efter sin ordalydelse i varje särskilt fall. Jag skall taga ett exempel härpå, som är ganska drastiskt. Det står ju ibland, att vissa åtgärder skola äga rum inom några timmar. Det är ju alldeles klart, att med en sådan bestämmelse kan ett räknande vare sig framåt eller bakåt med *en dag*, som det skulle bliva enligt söndagsregeln, absolut icke äga tillämpning. Det är sålunda absolut omöjligt att åstadkomma en formulering, som i alla lägen strikt kan tillämpas efter ordalydelsen. Detta tror jag inte är något enastående för just denna lag. Jag skulle nästan vilja påstå, att det knappast finns en enda lag, som i varje punkt tydligt och klart anger, vad som är rätt och inte rätt. Om det vore så, skulle jag vilja draga en slutsats in absurdum och säga: om Sveriges rikets lag tydligt och klart på alla punkter gäve tillkänna, vad som är rätt, skulle man icke behöva hava någon domarkår i landet, utan endast en myndighet, som verkställde de åtgärder, som av lagen fordrades. Det är en slutsats in absurdum, men det ligger ändå någonting i den, tycker jag. Men just på den grund, att lagtexten aldrig ensam kan ge bestämt svar på alla uppdykande frågor, måste övervägande och prövning av dömande myndighet äga rum. Och vid ett sådant övervägande har domarmyndigheten allt mer måst taga hänsyn till, huru lagtexten kompletterats genom utbildad rättspraxis. Jag kan därför inte förstå, varför inte även i detta fall vad som i formellt hänseende möjligen brister skulle kunna utfyllas genom praxis. Så skarpsinniga domare, som vi hade inom utskottet och som det väl finnes många inom vårt land, ha de väl mycket svårare frågor att knäcka än den, som här föreligger. Då skulle man kunna invända: om man inte kan få det allra bästa, skulle man väl åtminstone kunna få något som är bättre. Det är ju naturligtvis inte otänkbart. Men av alla de svårigheter, som uppräknades i utskottet, funno vi lekmän ingen vara av den natur, att den inför lagens nuvarande formulering tedde sig olöslig. En mängd exempel på, huru befaraede svårigheter löstes, gav herr statsrådet i det anförande han höll nyss.

Enligt vår mening tillgodoser förslaget praktiska behov av stor räckvidd. Och de invändningar, som äro gjorda från juridisk-vetenskaplig synpunkt, ha icke kunnat övertyga oss om, att förslaget skulle förorsaka några svårigheter vid tillämpningen. Vi tyckte blott, att alla de juridiska distinktionerna, huru intressanta och värdefulla de än voro, mera hörde hemma i de juridiska semina-rierna vid universiteten än i det praktiska livet.

Nu skulle jag till sist vilja hemställa, om herr talmannen skulle vilja vara av den godheten att framställa proposition dels på 1 § och dels på 2 § och därvid först proposition på 2 §. Det förhåller sig nämligen på det sättet, att vi äro några medlemmar av kammaren som, för den händelse 2 § faller, icke heller vilja gå med på 1 §. Detta göra vi av den anledningen, att om 1 § antages och 2 § faller och den fråga, som där behandlas, kommer under förnyad utredning med de stora krav, som för en sådan utredning nu äro satta, så vet man inte, när den utredningen skall kunna bli färdig. Men såsom herr statsrådet senast fram-

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)

höll, är denna söndagsregels antagande också av utomordentligt stor praktisk betydelse. Och hur skulle tillståndet bliva under utredningstiden? Jo, vi skulle hava två lagar om beräkning av lagstadgad tid. Först den, som skulle bli lag, om 1 § antages, och sedan den gamla 1901 års lag, som allttjämt skulle vara kvar. Vi skulle sålunda hava en lag för kalenderberäkning och en annan lag för söndagsregeln, och därvid skulle lagen om kalenderberäkning gälla generellt, medan däremot lagen om söndagsregeln skulle hava en ganska begränsad räckvidd, nämligen lika begränsad som 1901 års lag.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till 2 §.

Herr Hammarskjöld, Hjalmar: Herr talman, mina herrar! Redan i utskottets utlåtande har konstaterats, att de båda paragraferna i utskottets förslag äro fristående gentemot varandra. Det har också redan nämnts, att den fråga, som behandlas i 1 §, är aktuell. Den har nämligen blivit aktuell genom justitieministerns obenägenhet att göra en viss ändring i testamentslagen, under det att däremot den fråga, som avhandlas i 2 §, icke var i avsevärdare mån aktuell ens inom justitiedepartementet, förrän efter studiet av ett eller två utlåtanden, som kommit in.

För min del tror jag, att det i fråga om första paragrafens innehåll knappast finns några delade meningar inom första kammaren, och den föregående ärade talaren kunde sålunda hava besparat sig argumenteringen till förmån för denna paragrafs innehåll. Men när den föregående talaren lade så stor vikt på 1 §, är det i någon mån — jag skall uttrycka mig helt beskedligt — ägnat att väcka förvåning, att han vill skjuta upp första paragrafens trädande i kraft såsom lag, till dess 2 §, som dock har mycket litet med 1 § att göra, blivit antagen. Att göra sin hållning i en fråga beroende av utgången i en annan fråga, som har mycket litet sammanhang med den förstnämnda, är ett förfarande, som jag icke skall tillåta mig att karakterisera.

När den ärade talaren vidare frågade, hurudant tillståndet skulle bliva med två lagar, en om månadsregeln och en om söndagsregeln, så svarar jag: det är just vad vi för närvarande ha. Vi ha en månadsregel i 1807 års förklaring och en söndagsregel i 1901 års författning. Det blir sålunda i detta avseende inte värre än nu.

Jag skall icke uppehålla mig med någon argumentering angående 1 §, vilken jag mycket gärna accepterar, utan skall uteslutande tala om 2 §. Vad då denna senare paragraf angår, kan jag utan svårighet medgiva, ej blott att 1901 års författning är en god författning utan även att 1901 års författnings söndagsregel med fördel kan ansenligt utvidgas både genom specialbestämmelser, vilket i stor utsträckning redan skett i särskilda författningar, och genom en allmän bestämmelse, såsom var fallet i det förslag, som från justitiedepartementet utremitterades till ett alldeles ovanligt stort antal myndigheter. Jag skulle till och med vilja medgiva, att 1901 års författnings söndagsregel skulle kunna utvidgas utöver vad som var fallet i det från justitiedepartementet remitterade förslaget. Men vad jag icke kan vara med om att antaga är en söndagsregel av fullkomligt allmän och obegränsad omfattning. Detta för nämligen till resultat, vilka man icke kan förutse. Det medför förändringar, som i åtskilliga fall äro onödiga, i andra fullkomligt orimliga och i några direkt skadliga. Jag skall till en början tillåta mig att ur mina anteckningar anföra endast några påtagliga exempel på vart den föreslagna söndagsregeln leder, men jag förutskickar då den anmärkningen, att här användes ett så allmänt uttryck som att »åtgärd sist skall företagas». Det är således inte bara fråga om åtgärd av rättssökande eller annan enskild person utan även om åtgärd av myndighet, och det är även fråga om en åtgärd, som består i ett beslut av en korporativ församling. Även detta är en åtgärd. Då skall jag nämna, att i vallagen och åtskilliga andra författningar finnas ju bestämmelser om upp-

rättande av vallängd före viss dag o. dyl. Där liksom i åtskilliga andra fall är fristen så rundligt tilltagen, att det är fullständigt omotiverat att utsträcka den, om också endast med en enda dag.

I vallagen finns en bestämmelse om att vallängd skall framläggas till granskning från och med den 6 till och med den 12 juli. Den skall alltså framläggas senast den 6 juli. Om den 6 juli är en söndag, kommer granskningstiden att förkortas med en dag, ett åtminstone oförutsett resultat.

Så ha vi i kommunallagarna — jag skall bara ta några få fall — bestämmelser om de tider, inom vilka ordinarie stämma skall hållas, stadganden, som naturligtvis innefatta bestämmelser om inom vilka tider stämmorna *sist* skola hållas. Vi ha de här bekanta månadsstämmorna, mars-, oktober- och decemberstämmor, som finnas i de olika författningarna, men med söndagsregelns tillämpning komma dessa ordinarie kommunalstämmor att kunna hållas även den första dagen eller senare i en *följande* månad, en annan månad sålunda än den, efter vilken stämman har sitt namn. Detta blir särskilt underligt, när det är fråga om decemberstämman. Decemberstämman — liksom motsvarande sammanträden av allmän rådstuga eller av kommunal- eller stadsfullmäktige — kan ju med tillämpning av den föreslagna söndagsregeln hållas den 2 januari, och inte nog med att detta är besynnerligt i sig självt, utan det är väl att observera, att i de beslutande församlingar, som det är fråga om, kan det ha inträffat så stora förändringar, att den beslutande församlingen i själva verket är en annan efter årsskiftet än den varit förut.

Det finns, som sagt, en hel hop fall i kommunalförfattningarna, där det inte finns den minsta anledning att utsträcka en redan förut rundligt tilltagen tid. Jag kan ju nämna som exempel tiden, inom vilken vissa val skola anställas, från den 13 september till den 20 oktober, eller liknande dagar. Det kan ju inte finnas någon rimlig anledning att utsträcka sådana tider.

Men så finns det några speciella bestämmelser, som jag för övrigt kanske får tillfälle att återkomma till, och det är bestämmelserna om kallelse att inställa sig inför kommunalnämnd och kyrkoråd. Där är man skyldig inställa sig fyra dagar efter kallelse. Således skall kallelsen ske minst fyra dagar före den utsatta inställedagen. Men efter söndagsregeln kan det bli bara en dag, och det är böter på att inte inställa sig.

I landstingsförordningen finns det en hel del motsvarande exempel, där det åtminstone är fullkomligt omotiverat att utsträcka tiden, emedan tidsfristen är tillräckligt stor förut.

Jag nämnde, att regeln i vissa fall medför orimliga resultat, och det är väl orimligt att utsträcka tiden för en åtgärd, därför att sista dagen för åtgärden skulle infalla på en söndag, när denna åtgärd lika väl eller t. o. m. hellre kan företagas på en söndag. Det är en ordtolkning, men en tolkning som med nödvändighet ligger i lagen.

Så komma vi till stämningstiden. Herr justitieministern tog mycket lätt på den saken och sade, att man kan få uppskov av domstolen, om det behövs. Nu trodde jag verkligen inte, att det var någon modern tendens att uppmuntra uppskovssystemet vid domstolarna, men i alla händelser skall jag fästa uppmärksamheten på att stämningsreglerna avse inte bara, att den stämde skall kunna bereda sig till försvar, utan också att han skall kunna bereda sig tillfälle till personlig inställelse. Ingen människa bör kunna tvinga honom vare sig att utebli och bli bötfälld eller att anlita ett ombud. Härmed kan jämföras vad jag nyss nämnde om inställelse inför kommunalnämnd eller kyrkoråd.

I lagutskottets betänkande talas om dessa bestämmelser om dagen före, och det säges då, att det är orimligt att tillämpa bestämmelsen där. Det talas särskilt om utmätning, och det sägs, att utmätning kan ju hållas en senare dag. Då vill jag nämna, att det är inte alltid så säkert, att utmätning kan hållas

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)

en senare dag. Det finns en bestämmelse i utsökningslagen, som säkerligen är väl bekant för justitieministern, att om en utmätningssökande ligger inne hos utmätningssman — då kan utmätningstiden vara utsatt och gäldenären vara underrättad — och det kommer in en ansökning från annan utmätningssökande, böra utmätningarna ske på en gång. Därigenom kan det vara tvång att hålla utmätning på viss dag. Dessutom får man inte heller alldeles glömma den personliga ansvarighet, som åligger utmätningssman, ifall han skjuter upp utmätningen utöver viss tid efter det papperen kommit in, en omständighet som kan tvinga honom att hålla utmätningen på en måndag, som eljest skulle komma att bli fri från utmätningar.

Det är i åtskilliga fall, som bestämmelsen blir orimlig, för att nu gå tillbaka till lagutskottets motivering. För min del får jag säga, att jag fullständigt delar den uppfattningen, att den föreslagna söndagsregeln kommer att rubba även de citerade bestämmelserna i köplagen. Köplagen innehåller nämligen en i lag given bestämmelse om när en åtgärd sist skall företagas under viss förutsättning, nämligen under förutsättning, att det finns ett avtal av den och den lydelsen. Det står i den föreslagna paragrafen icke: »Infaller en i lag eller särskild författning föreskriven tid etc.», utan: »Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas». . . , tonvikten ligger på en föreskriven *tid* — *åtgärden* må nu vara föreskriven i lag eller särskild författning eller icke.

I en del administrativa ärenden är det jämförliga förhållanden som vid utmätning.

Nu tröstar sig utskottet, och jag tror även herr statsrådet därmed, att en viss ordagrann tillämpning av söndagsregeln inte kan komma i fråga; söndagsregeln kan inte rimligen komma att tillämpas på en sådan bestämmelse som den och den. Då vill jag till en början säga, att det ju inte är riktigt vanligt, att man motiverar en lagbestämmelse med att vad den innehåller i vissa delar är ofarligt, emedan det är orimligt. Men så skall jag dessutom erinra om ett förhållande, som kanske ingen annan än jag kommer ihåg och som visar, att man inte får känna sig för säker. Det fanns en gång en riksdagens justitieombudsman och en justitieombudsman, som sedan blev chef för justitiedepartementet, vilken yttrade med avseende å tryckfrihetsförordningen ungefär så här: »Den omständigheten, att viss tolkning leder till orimliga konsekvenser, kan icke anses utgöra ett avgörande skäl mot denna tolknings riktighet.» Med avseende på en del modern lagstiftning kan det falla en eller annan in att resonera på samma sätt som denne justitieombudsman, som sedan blev justitieminister.

Herr talman! Jag förutsätter, att paragraferna komma att föredragas till beslut i den ordning, som de stå i den föreslagna lagen, och jag kommer för min del att rösta för 1 § och mot 2 §.

Häri instämde herr *Reuterskiöld*.

Herr statsrådet **Bissmark**: Herr Hammarskjöld vitsordade, att förslagets § 2 innebar en i princip väbehövlig och riktig förändring på en stor del av det område, den avser, men han menade, att den går utöver detta område och inför söndagsregeln på områden, där regeln inte behövs eller är orimlig. Jag skall något upptaga till bemötande de synpunkter, han framställt här.

Jag får då säga beträffande vallagen, att vi mycket grundligt gått igenom lagen och sett, att där inte kan vara någon olägenhet av de föreslagna tiderna. Vad betyder det, att en vallängd ligger tillgänglig från och med den 6 juli, om detta är en söndag, i vanliga fall? Ämbetsmyndigheternas lokaler äro stängda, åtminstone tror allmänheten det, och det är ingen, som tar del av val-

längden. De ha ju fem dagar på sig sedan, och för övrigt får man ju i detta fall som andra lita på det sunda förnuftet hos dem, som ha hand om dylika angelägenheter.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.*

(Forts.)

Herr Hammarskjöld talade också om att en oktoberstämma skulle kunna förläggas till den 1 november. Jag förmodar att det inte på något sätt rubbar samhällsordningen, om man håller oktoberstämman den första november, och den omständigheten, att den kallas oktoberstämma, bör väl inte inverka så avskräckande. Oktoberstämman måste ju hållas i november, ifall kommunalordföranden försummat att utlysa den, och det kan ju inträffa. Likaså beträffande decemberstämmorna. Jag tror inte man behöver befara, att en enda ordförande i Sverige, kommer att utlysa stämman till den 2 januari, även om man tar denna lag. Jag medger visst, att det vore onödigt att utsträcka lagen till dessa områden, men, som jag förut påpekat, är det fördelaktigt, att man får en enhetlig regel. Man skall därför underlåta att göra undantag, och när jag då bedömer dessa fall, säger jag: en utsträckning medför ingen risk ty om någon utnyttjar dessa möjligheter, sker ingen skada, därför måste jag anse, att ett undantag icke bör göras.

Beträffande de anmärkningar, som gjordes angående utmätning, måste jag bestämt vidhålla, att det är utmätningssmannens skyldighet att sörja för att delgivning av utmätningssökningen sker dagen innan utmätningen företages. Han får inte säga: »Jag beslutar att göra utmätningen i morgon måndag, och därför behöver jag inte delge underrättelse förr än samma dag.» Det är visserligen sant, att han kan ådraga sig ansvar, om han uppskjuter utmätningen, men han behöver inte vänta med den så länge som till måndagen och det står honom ju fritt att delge underrättelsen på söndagen. Beträffande utmätning finns det inte någon anledning att tillämpa denna regel, och det tror jag inte någon utmätningssman kommer att göra. Och om någon verkligen skulle göra det, finns alltid justitieombudsmannen, som kan upplysa honom om att det är en grov missuppfattning av gällande bestämmelser.

Vidare nämnde herr Hammarskjöld, att han beträffande köplagen hade den bestämda uppfattningen, att 68 § skulle beröras av denna tolkningsregel, och han ville lägga tonvikten på ordet »tid» i ingressen: »infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas.» ... Men då får jag säga, att om man bara läser rubriken på lagen: »Lag om beräkning av lagstadgad tid», ger den väl direkt anvisning på att det inte kan vara befogat att lägga en sådan tonvikt på ordet tid i lagen och därav draga slutsatser, som inte i och för sig enligt min mening kunna vara berättigade.

Landshövding Hammarskjöld slutade sitt anförande med att säga, att även en orimlig lagtolkning kan under vissa förhållanden behöva godkännas som den riktiga. Ja, det kan ju visserligen hända, men att man skulle behöva i sitt lagstiftande ta hänsyn till att orimliga lagtolkningar skulle kunna göra sig gällande i sådan utsträckning, att detta skulle kunna inverka på något sätt förryckande på lagens tillämpning, det har jag mycket svårt att tro i detta fall. Jag tror det sunda förnuftet hos vår befolkning befriar oss från alla farhågor, att tillämpningen av den föreslagna lagen skall på något sätt vara ägnad att framkalla några betänkligheter, och skulle det på någon enstaka punkt visa sig, att det föreligger någon anledning att göra ett förtydligande av något lagrum, är det väl i alla fall inte alldeles omöjligt att vidtaga en sådan åtgärd. Jag tror för min del, att om vi antaga detta lagförslag, komma vi inte att få höra annat än uttryck av belåtenhet över att det blivit på detta radikala sätt avgjort, att söndagsregeln skall tillämpas.

Herr Klefbeck: Herr Hammarskjöld anmärkte på den hemställan, som jag gjorde till herr talmannen i fråga om föredragningen, och sade, att han

Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.

(Forts.)

inte förstod de motiv, som lågo bakom ett sådant yrkande. Jag sade ju, att mitt motiv var, att jag ansåg betydelsen av söndagsregelns införande vara så stor, att man hade fog för sin önskan, att ett införande av den *snart* kunde ske. För så vitt nu detta inte skedde i dag, men däremot 1 § gick igenom, då befarade jag, att utredningen i fråga om söndagsregeln skulle komma att taga en sådan tid, att det skulle dröja mycket länge, innan denna regel bleve genomförd. Jag anser mig fortfarande ha ett visst skäl för detta yrkande.

Nu har jag emellertid vid närmare övervägande funnit, att det är väl anspråksfullt av mig att så här på rak arm framställa något krav i fråga om föredragningsordningen, varför jag härmed velat ge tillkänna, att jag frånfaller mitt yrkande och ber att få ärendet föredraget på vanligt sätt.

Jag hade också tänkt svara herr Hammarskjöld i fråga om ett av de exempel, han anförde, det, som berör min egen tjänstgöring mycket nära, nämligen rörande stämmors hållande, men det har herr statsrådet redan gjort, så att jag skall inte trötta därmed.

Greve Spens: Herr talman! I detta sena skede av diskussionen skall jag endast be att få i allra största korthet omnämna ett fall, där jag anser, att söndagsregelns tillämpning skulle i det praktiska livet vålla en olägenhet. Det gäller tillämpningen av lagen om landsting.

Där är det stadgat i 17 §, att till landstinget inkomna förslag skola tryckas och till landstingsmännen utdelas minst åtta dagar före landstingets början. Det är att märka, att landstingen alltid skola börja på en måndag — den första måndagen i september — och att åttonde dagen därförut sålunda infaller på en söndag. Söndagsregeln blir alltså varje år tillämplig i detta fall. Nu utskickas förslagen till landstingsmännen i allmänhet på den lördag, som utgör nionde dagen före landstingets början, och det är svårt att utsända dem förut, ty då motionerna till landstinget visserligen böra avlämnas till landstingets sekreterare senast den 1 augusti men enligt uttryckligt medgivande i 1924 års lag om landsting motionerna kunna upptagas till behandling, om de väckas senare, och det numera är nästan regel, att såväl motioner som kungliga remisser, vilka senare äro helt obundna av nämnda tid, inkomma senare och behandlas, samt då landstingets förvaltningsutskott skall yttra sig över varje förslag, blir det svårt att få såväl förslagen som förvaltningsutskottets yttranden tryckta och utsända förr än i allra sista stund. De av kammarens ledamöter, som äro landstingsmän, särskilt på landsbygden, torde väl också allmänt ha den meningen, att den tid, landstingets ledamöter nu ha för att läsa de vidlyftiga tryckta handlingar, som komma dem till handa några dagar före landstingets början, är så knapp, att en minskning därav med två dagar, vilket säkerligen skulle ganska ofta ske — jag tror till och med jag kan säga mycket ofta — om den nu föreslagna söndagsregeln antages, skulle vålla en avsevärd olägenhet.

Jag skall också be att få säga, att de paragrafer i vallagen, som äro omnämnda, avse även så knapp tid, att det enligt min mening skulle innebära en olägenhet, om söndagsregeln skulle komma att tillämpas därpå. Jag skall inte närmare utveckla detta, men för allting, som valnämnderna skola göra, är mycket kort tid i vallagen bestämd och den tid, inom vilken besvär över deras beslut skola anföras är även så kort tilltagen, att om det blir den minsta förminskning därav, kommer det att lända till olägenhet.

Jag instämmer i det yrkande, som herr Åkerman gjort.

Herr Öhman: Herr talman! Jag har visserligen ej deltagit i detta ärendes behandling i lagutskottet, men i egenskap av jurist har jag haft intresse för ämnet och sökt sätta mig in i detsamma. Därvid har jag kommit till den upp-

fattningen, att det skulle vara till given fördel, om den föreslagna söndagsregeln kunde komma till genomförande. Detta ärende har ju nu blivit tämligen grundligt genomdebatterat, så att jag kan inskränka mig till att vara mycket kortfattad.

*Lagförslag om
beräkning av
lagstadgad tid.
(Forts.)*

Såsom det här framhållits, finnas i en hel del författningar uttryckliga bestämmelser, att ifall åtgärd, som enligt föreskrift i lag eller författning senast skall vidtagas en viss dag, infaller på sön- eller helgdag, får den företagas å nästa söckendag. Men i en mängd andra författningar saknas någon motsvarande bestämmelse, utan de tåga helt och hållet på denna punkt. Det är ju alldeles givet, att en sådan olikhet i författningarnas innehåll skall, såsom justitieministern påpekade, kunna leda till allmänhetens förvillande och åstadkomma ganska betänkliga konsekvenser. För övrigt är det väl i och för sig tämligen oegentligt, principiellt sett, att i två fall, som kanske sins emellan äro nästan likartade, skola gälla olika regler om vad man har att iakttaga.

Den kungl. propositionen bjuder nu i 2 § på en enhetlig regel, som avlägsnar den nu rådande splittringen på ifrågavarande område och meddelar klart besked, så att man vet, vad man har att rätta sig efter. Man kan därför säga, att det föreliggande förslaget verkligen fyller ett praktiskt behov.

Nu har det anmärkts mot den föreslagna bestämmelsen att den skulle i en hel del fall kunna medföra betänkliga konsekvenser. Denna kritik har enligt mitt förmenande blivit tillfyllestgörande bemött av herr justitieministern. Enligt min uppfattning skjuter kritiken högst betydligt över målet. De anmärkningar, som framställts, äro väsentligen av rent teoretisk innebörd och ha ej någon vidare betydelse i praktiskt hänseende, och dessutom äro de i och för sig av så obetydlig beskaffenhet, att de icke borde föranleda någon tvekan om antagande av det föreliggande lagförslaget med dess obestriddliga förtjänster.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Greve Lagerbjelke: Herr talman! Jag har begärt ordet för att yttra mig angående § 2. Gärna vill jag medge den stora olägenhet, som ligger däri, att det finns olika bestämmelser i fråga om tillämpningen av söndagsregeln, men min tveksamhet angående lämpligheten av att bifalla det kungliga förslaget i § 2 har under denna debatt högst väsentligt ökat. Man har först hört, huru som lagutskottets ordförande, som är en erfaren jurist, anser, att enligt den kungl. propositionen skall lagen, om den antages, tillämpas vid åtgärder, fallande under lagen om köp och byte. Denna uppfattning delas av lagutskottets majoritet, och sedermera har en av vårt lands mest framstående statsrättslärare med en erfarenhet som få andra i tolkningen av lagar förklarat, att han delade denna uppfattning. Men herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har däremot uttalat en alldeles motsatt uppfattning. Han anser, att denna lag icke skall tillämpas vid åtminstone en viss paragraf av köplagen. Men det förefaller mig dock vara en mycket rimlig fordran, att när riksdagen skall antaga en lag, man åtminstone har klart för sig lagens tillämplighetsområde, och jag måste fråga mig: vem har rätt, herr Hammarskjöld och lagutskottets ordförande å ena sidan, å den andra herr justitieministern? Vid denna ovisshet, herr talman, kan jag icke ge min röst för § 2, när man kommer till voteeringen om den paragrafen.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den hemställan, som gjorts i den av herr Åkerman vid utlåtandet avgivna re-

Lagförslag om beräkning av lagstadgad tid. reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

(Forts.)

Herr *Åkerman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den hemställan, som gjorts i den av herr *Åkerman* vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m. dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. Sveriges utsädesförenings avtal med Allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse rörande nytt avtal mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

I en till riksdagen den 14 mars 1930 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad skrivelse, nr 271, hade Kungl. Maj:t för yttrande överlämnat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag rörande nytt avtal mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) anmäla, att enligt riksdagens mening giltighetstiden för det för yttrande överlämnade nya avtalet mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget borde begränsas till tre år räknat från den 1 juli 1930,

2) anhålla om utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna med beaktande därvid av vad utskottet i utlåtandet anfört.

Beträffande punkten 1 av utskottets hemställan hade reservation avgivits av herr *Pehrsson* i Bramstorp, som ansett giltighetstiden för ifrågavarande avtal böra såsom i det för yttrande överlämnade avtalet angivits bestämmas till fem år från och med den 1 juli 1930.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag kan icke underlåta att uttala min förvåning över att jordbruksutskottet kommit till det resultatet, att det kontrakt, som avses i betänkandet, skall begränsas till så kort tid som tre år. Upprepade förhandlingar mellan utsädesföreningen och bolaget ha under de gångna åren ägt rum och anbefallda utredningar hava verkställts, vilka förhandlingar och utredningar alltid resulterat däri, att avtal om samarbete mellan de bägge institutionerna kommit till stånd. Det nuvarande kontraktet förbereddes genom grundliga underhandlingar, och anledningen till sista uppsägningen var, att man ville få förhållandena upphävsade med tredje part, nämligen centrala frökontrollanstalten. Kontraktet har visserligen varit begränsat till 5 år, men har fortlöpt, om inte uppsägning skett inom viss tid. Den överenskommelse, som nu skulle godkännas, är grundad på samma tid. Nu vill utskottet begränsa tiden till tre år och icke, såvida man skall taga hänsyn till utskottets motivering, med fortlöpande giltighet, om icke uppsägning sker inom viss tid, utan utskottet förväntar nytt förslag till 1932 års riksdag, och efter som det väl är meningen, att möjlighet till förändrad ordning då skall finnas, och kontraktsbestämmelsen innehåller, att uppsägning skall ske inom viss tid, så måste följden bli förnyad uppsägning av kontraktet efter ett år. Var och en, som har närmare kännedom om kontraktets innebörd, torde förstå, att detta bliver ett osäkerhetstillstånd, som ingalunda kan främja de avsedda uppgifterna. Jag kommer därför, herr talman, att yrka bifall till reservantens förslag, att giltighetstiden bestämmas till fem år.

I punkt 2 anhåller utskottet om utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna med beaktande därvid av vad utskottet anfört i sin motivering. Jag har därvid särskilt fäst mig vid uttalandet, att resultatet av den med statsmedel understödda växtförädlingen skall resultera i att de nya sorter och stammar, som framkomma, skola utföras i marknaden på ett så ekonomiskt fördelaktigt sätt som möjligt för den växtodlande allmänheten. Om nu utredning efter dessa direktiv skall åstadkommas, så torde lämpligen böra övervägas, huruvida utvecklingen bör få fortgå i den riktning, som den kommit in på under de senare åren och som vunnit kraftigt understöd i det förslag, som av Kungl. Maj:t framlagts till detta årets riksdag. Till stor förvåning har nämligen det anslag, som utsädesföreningen begärt, högst väsentlig nedprutats samtidigt som enskild växtförädlare föreslagits fördubblat anslag. Det är detta förhållande, som jag finner anledning fästa uppmärksamhet på för den ifrågasatta blivande utredningen. Jag har nämligen den bestämda uppfattningen, att det *icke* kan vara för den växtodlande allmänheten ekonomiskt fördelaktigt, att växtförädlingen skall med statsmedel uppammas till affärs- och självändamål, utan skall växtförädlingen få sin utveckling understödd av statsmedel, så bör detta ske under fullt tillförlitlig kontroll och med den uppgiften som mål, att den växtodlande allmänheten skall gagnas och ingenting annat. Det är nämligen till *intet* gagn, att nya sorter utföras i marknaden, som inte representera en förbättring i ett eller annat hänseende. Sveriges utsädesförening har de bästa förutsättningar att med sin centralorganisation och sina över skilda delar av landet förlagda filialer utföra det praktiskt vetenskapliga arbete, som oavlåtet måste fullföljas. Inom denna organisation har grunden lagts till det fruktbringande förädlingsarbete, som hittills utförts och där bör det ock fullföljas. Om ökad intensitet i detta arbete skall av statsmedel understödjas, kan detta ske inom samma organisation utan att man därmed avstår från den sporre till tävlan, som är nyttig inom all verksamhet. Man kan mycket väl låta mera än en vetenskaplig kraft arbeta inom samma område fullt självständigt, om så anses önskvärt, men de böra dock stå i kontakt med varandra så att onödigt dubbelarbete inbesparas. Det kan frågas: varför kan inte anslag utgå till enskilda med samma trygghet? Den enskilde

Ang. Sveriges
utsädes-
förenings
avtal med
Allmänna
svenska
utsädes-
aktiebolaget.
(Forts.)

Ang. Sveriges utsädesförenings avtal med Allmänna svenska utsädes-aktiebolaget.
(Forts.)

måste vara hänvisad till att nya sorter föras ut för att få ekonomiskt resultat av sina strävanden. Frestelsen bliver alltför stor att vara efterläten i anspråk på en ny sorts värde. Kontrollsiffror och uppgifter i övrigt kunna användas på olika sätt utan att de därför kunna betecknas som oärliga.

Vårt lands jordbruk behöver i dessa bistra tider allt stöd, det kan få, och många förslag komma fram i detta syfte. Av alla fackmän erkännes, att resultatet av det arbete, vår växtförädling lämnat, är rent ekonomiskt sett av ofantligt värde, och det hade därför varit att förvänta, att detta skulle uppskattas på ett bättre sätt än vad som blivit fallet i årets statsverksproposition. Det bliver nämligen enligt mitt förmenande inte till gagn för jordbruket, att det praktiskt-vetenskapliga arbetet överflyttas till någon, som icke kan bortse ifrån att icke hava något annat intresse utav att släppa ut nya sorter i marknaden än de, som bliva för den växtodlande allmänheten ekonomiskt fördelaktiga. Att det sedan också är ett viktigt led i arbetet, huru nya sorter skola utökas, odlas under kontroll, och komma allmänheten tillhanda, är en given sak.

Utsädesbolaget i Svalöv har tillkommit i syfte att utföra den uppgiften, när det gäller utsädesföreningens nya stammar och har under långa tider haft detta förtroende. Jag vågar intyga, att den nuvarande ledningen för bolaget är besjälad utav de redligaste uppsåt att fortsätta härmed, men måste givetvis utgå ifrån, att detta förtroende får den stabilitet, som är nödvändig för fullgörandet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag med den ändring, som föreslås i den vid betänkandet fogade reservationen.

I detta anförande instämde herr Örne.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! Jag skall icke upptaga tiden med att här ingå på någon längre motivering, varför jordbruksutskottet kommit till det resultat, som det gjort beträffande giltighetstiden för avtalet med Svalöv. Jag vill allenast hänvisa till utskottets referat av vad som tidigare förekommit i frågan. När spørgsmålet vid förra avtalstidens utgång behandlades, så hade jordbruksutskottet och riksdagen förutsatt, att Kungl. Maj:t skulle »i god tid före avtalstidens utgång taga i övervägande de möjligheter, som kunna finnas för att förädlingsresultatet vid Svalöv må kunna på ett för staten ekonomiskt förmånligare sätt komma allmänheten till godo». »Med skrivelse den 6 mars 1930», står det vidare, »har nu föreningen, under anhållan om Kungl. Maj:ts godkännande, till Kungl. Maj:t överlämnat ett den 3 mars 1930 dagtecknat, under förutsättning av sådant godkännande, mellan föreningen och bolaget träffat nytt avtal.»

Avtalet utgår, som bekant, den 1 juli i år, och först den 6 mars har det nya avtalet kommit Kungl. Maj:t tillhanda. Detta var naturligtvis alldeles för kort tid före avtalets utgång, för att Kungl. Maj:t skulle kunna göra någon utredning i frågan. Jordbruksutskottet har därför i anslutning till den föreslagna skrivelsen, mot vilken den föregående ärade talaren icke hade någon ting att erinra och vari hemställes om en ny undersökning och utredning i frågan, ansett, att det vore lämpligt att sätta avtalstiden något kortare. Lantbruksstyrelsen har också i sitt uttalande i ärendet sagt, att med hänsyn till vissa av styrelsen anförda skäl »skulle det emellertid möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke avtalstiden borde något begränsas, exempelvis till tre år».

Jordbruksutskottet har kommit till det resultatet, att för att nu få till stånd en undersökning av en hel del förhållanden mellan å ena sidan Sveriges utsädesförening, Svalövsbolaget och staten och å andra sidan Weibulls-

holm och staten, bör riksdagen avlåta en skrivelse, och då får ju den, som tar Ang. Sveriges utredningen om hand, taga i överbägande vad som därvidlag bör göras. utsädesföreningsavtal med Allmänna svenska utsädesaktiebolaget. (Forts.)

Jag har ingenting att erinra emot vad den föregående ärade talaren här i övrigt framhållit, och vill gärna understryka, att jordbruket haft ofantligt stor nytta av Svalövsföreningen. Men jag vill heller icke underskatta den nytta jordbruket haft av Weibullsholm, och då nu Kungl. Maj:t hade föreslagit en höjning till 100,000 kronor av anslaget till Weibullsholm, har jordbruksutskottet enats om att föreslå ett statsbidrag till Weibullsholm på 75,000 kronor för innevarande år, och så får man ju se resultatet av den blivande utredningen, när riksdagen skall taga frågan under förnyad omprövning.

Under dessa förutsättningar ber jag, herr talman, att få hemställa om bifall till jordbruksutskottets förslag.

Herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Den förste ärade talaren, landshövding Nilsson, anmärkte på att Kungl. Maj:t i sin framställning icke upptagit den av föreningen gjorda hemställan om anslag för utvidgande av föreningens verksamhet. Jag ber då endast att få erinra den ärade talaren därom, att lantbruksstyrelsen i sitt yttrande icke ansett sig kunna upptaga denna framställning. Bland andra skäl, som framhöllos för denna ståndpunkt, var ju också det, att det pågick förhandlingar mellan staten och bolaget om ett nytt avtal, ett avtal, som man var angelägen om att få till stånd, men som försenats och fördröjts ganska mycket och som icke kommit in till departementet förrän rätt sent och långt efter statsverkspropositionens avgivande.

Det är således i korthet detta skäl jämte det förhållandet att en grundligare omprövning borde ske, varför lantbruksstyrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka framställningen, och som gjort att Kungl. Maj:t i sin tur icke kunnat upptaga densamma.

Det behöver icke sägas, att alla lantbrukare och lantbrukets vänner till fullo uppskatta den växtförädlingsverksamhet, som utövas på Svalöv. En vägran att nu upptaga ett högst betydande nytt anslag för en utvidgning får och bör icke tolkas som en kritik av föreningens verksamhet. Den är av alla erkänd.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att de i punkten 1 förekommande orden »begränsas till tre år» utbyttes mot »bestämmas till fem år».

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med överbägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 72. i anledning av i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels om anslag till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet, dels om anslag till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm jämte tre i dessa ämnen väckta motioner;

nr 73. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för upphjälpande av sötvattensfisket m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

nr 74. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag ävensom två i ämnet väckta motioner;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en kommunskogslånefond; samt

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1930/1931 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med avseende på föredragningslistan för morgondagen tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville besluta, att andra lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, samt samma utskotts utlåtande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 15 § strafflagen, skall placeras främst bland två gånger bordlagda ärenden, samt att bankoutskottets utlåtande nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m., skall placeras närmast efter samma utskotts utlåtande nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkten 9 av elfte huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till allmänna indragningsstaten.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 264, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Pehr Fricks Fabrikers Aktiebolag och hos bolaget anställda vid nedläggande av bolagets tillverkning av cigarrlådor jämte en i ämnet väckt motion.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner, allt i vad rör pensions- och indragningsstaterna;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer och åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 51, angående vissa ändringar i bankoreglementet; och

nr 52, angående användande av riksbankens vinst för år 1929.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 5.24 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
